

Keresztúzben a magyar agrárium: Aszály, szerkezeti válság és a klímaalkalmazkodás hiánya

Magyarország Európa egyik „legfelszántottabb” országa, mégis eljutottunk oda, hogy mára a hazai cukortermelés a kereslet alig 40%-át képes kielégíteni, de burgonyából sem tudjuk fedezni a hazai szükségletet. Hogy lehetséges ez egy olyan országban, amely évszázadok óta az agráriumából él és büszkén hirdeti magáról, hogy víznagyhatalom? A választ a merev termelési szerkezetben, a hibás vízgazdálkodásban és a klímaváltozáshoz való érdemi alkalmazkodás hiányában kell keresnünk. Sipos Vera, a Green Policy Center klímapolitikai tanácsadójának írásából kiderül az is, hogy milyen hatással lehet a EU-Mercosur egyezmény a magyar mezőgazdaságra.

Magyarország Európa egyik „legfelszántottabb” országa, mégis egyre több alapélelmiszerből szorul importra. A burgonya esete különösen beszédes: miközben hagyományosan alapélelmiszer, a hazai termelés nem képes fedezni a szükségleteinket. Ezzel párhuzamosan a 2026-os év elején – a januári jelentős havazás ellenére – már március végére aszályos állapot alakult ki nemcsak Magyarországon, hanem az egész régióban. A két jelenség nem véletlenül esik egybe.

Nem a víz tűnt el, hanem a szemlélet hibás

Magyarország továbbra sem vízszegény ország, de a vízgazdálkodása nem alkalmazkodott a megváltozott klímaviszonyokhoz. A jelenlegi rendszer még mindig a víz gyors elvezetésére épül, miközben a megtartása lenne kulcsfontosságú. Ennek következménye, hogy a Tisza vízgyűjtőjén mintegy három és fél balatonnyi, a Duna vízgyűjtőjén pedig egy balatonnyi víz hiányzik a talajból.

A hatások kézzelfoghatóak: porzó utak már kora tavasszal, és fák, amelyek gyökerei már nem érik el a mélyre süllyedt talajvizet. Miközben ha árhullámok érkeznek, azokat továbbra is gyorsan kivezetjük az országból, ahelyett, hogy a tájban tartanánk.

Ezzel párhuzamosan a környezeti szélsőségeknek és vízhiálynak mind jobban kitett mezőgazdasági termelés szerkezete sem a hazai élelmezést szolgálja. A szántóföldi termelésnek mindössze mintegy 10 százaléka kerül közvetlen hazai fogyasztásra, a többi exportárúként, állati takarmányként vagy ipari alapanyagként – például bioetanolként – hasznosul.

Debrecentől a kukoricáig: ipar, mezőgazdaság és természet ütköző érdekei

A szerkezeti feszültségeket tovább növeli az iparpolitika iránya. Az akkumulátorgyártás – amely valóban a klímasemleges átmenet megkerülhetetlen eleme – jelentős víz- és energiaigénnyel jár, miközben egyes üzemek olyan térségekben jelennek meg, ahol eleve korlátozottak a vízkészletek. Erre példa Debrecen térsége, ahol a vízellátás nagyrészt mélyfúrású kutakra támaszkodik.

A zöldmezős beruházások mellett gyakran jó minőségű mezőgazdasági területeket vonnak ki a termelésből. Így miközben a gazdasági mutatók – például a beruházási volumen vagy a GDP – javulhatnak, hosszabb távon nő a nyomás a vízkészleteken és csökken a termőföldek aránya.

Ez nem az ipar szükségességét kérdőjelezi meg, hiszen az energiatárolás nélkülözhetetlen. A kérdés inkább az, hogy indokolt-e a hazai szükségleteket többszörösen meghaladó, exportorientált

kapacitások kiépítése egy vízhiányos térségben.

Az öntözés nem csodaszer

Gyakori válasz az agrárium problémáira az öntözés fejlesztése, ám a jelenlegi gyakorlat sok esetben nem hatékony. A pazarló öntözési technikák nemhogy nem oldják meg a problémát, hanem gyorsíthatják a rendelkezésre álló vízkészletek felélését.

Ez különösen akkor válik kritikussá, amikor eleve csökken a talajvízszint, és a rendszer nem képes pótolni a hiányt. A technológiai megoldások így önmagukban nem elegendők.

Cirok és füge: az alkalmazkodás iránya

A megoldás szerkezeti szintű változásokat igényel. Érdemes lenne visszafogni a vízigényes növények, például a kukorica termelését, és szárazságtűrő kultúrákkal – például a cirokkal próbálkozni nagyobb területeken. Emellett új kertészeti kultúrák, például a füge termesztése is egyre relevánsabbá válhat.

Ugyanilyen fontos a tájhasználat átalakítása: bizonyos területeket vissza kell adni a víznek, ha a szántóföldi művelés már tartósan veszteséges. A fogyasztási oldalon pedig a helyi, szezonális termékek előnyben részesítése csökkentheti a rendszer sérülékenységét.

Ha a jelenlegi folyamatok folytatódnak, annak kézzelfogható következményei lesznek. Az importfüggőség növekedése kiszolgáltatottabbá teszi az országot a globális ármozgásoknak, miközben a hazai termelés visszaszorulása tovább növeli az árakat. Ebben a helyzetben a ma még alapvetőnek számító élelmiszerek – mint a burgonya – egyre drágábbá válhatnak.

A Mercosur nem a fő veszély

A közbeszédben gyakran jelenik meg fenyegetésként az EU–Mercosur megállapodás, különösen a dél-amerikai marhahús importja miatt. A számok azonban mást mutatnak: a kedvezményes import például évi 99 ezer tonnában van maximalizálva, ami az európai termelés mintegy 1,5 százaléka.

Hasonló korlátozások vonatkoznak a baromfira és a cukorra is, miközben az Európai Unió továbbra is fenntartja szigorú élelmiszerbiztonsági szabályait, és 2026 végétől tiltja az erdőirtáshoz köthető termékek importját. A megállapodás ráadásul exportlehetőségeket is nyit, például az olyan termékek számára, mint a Tokaji bor.

A magyar agrárium válsága nem külső sokk eredménye, hanem belső szerkezeti problémák következménye. És, ahogy Másfélfokon megjelent cikkében Sipos Vera fogalmaz, „a természet nem fog megvédeni minket, ha mi magunk romboljuk le a védfalait.” A kérdés nem az, hogy szükség van-e változásra, hanem az, hogy a vízhez, a földhöz és a termeléshez való viszonyunkat képesek vagyunk-e időben újragondolni.

Sajtókapcsolat:

- Sipos Vera klímapolitikai tanácsadó
- Green Policy Center
- vera.sipos@greenpolicycenter.com

Eredeti tartalom: Másféllok

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=30197>